

Cuprins

Abrevieri	5
Capitolul I. Considerații introductive.....	7
Capitolul II. Căile extraordinare de atac. Noțiuni generale	9
Capitolul III. Standardul Curții Europene a Drepturilor Omului și Curții de Justiție a Uniunii Europene cu privire la judecata în lipsă.....	11
Capitolul IV. Precedente legislative	24
Capitolul V. Redeschiderea procesului penal în cazul judecării în lipsă a persoanei condamnate	54
5.1. Cadrul legislativ.....	54
5.2. Natura juridică.....	55
5.3. Domeniul de aplicare	60
5.4. Condițiile pentru redeschiderea procesului penal	68
5.5. Titular. Termen. Conținut.....	124
Capitolul VI. Procedura soluționării cererii de redeschidere a procesului penal	133
6.1. Cadrul normativ	133
6.2. Instanța competentă.....	134

6.3. Măsuri premergătoare. Examinarea admisibilității în principiu	140
6.4. Rejudecarea cauzei	154
Capitolul VII. Concluzii	164
Capitolul VIII. Jurisprudență națională cu privire la cererea de redeschidere a procesului penal.....	167
Bibliografie	224

Andrei Viorel Iugan

**REDESCHIDEREA
PROCESULUI PENAL**

Universul Juridic

București

-2016-

Abrevieri

alin.	alineat
apud	citat după
art.	articol
c.	contra
C. Ap.	Curtea de Apel
C. pen. 1969	Codul penal din 1969
C. pr. pen. 1968	Codul de procedură penală din 1968
CDP	Caiete de drept penal
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CJUE	Curtea de Justiție a Uniunii Europene
Convenție	Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția europeană a drepturilor omului)
dec. pen.	decizia penală
Dreptul	Revista „Dreptul”
Ed.	Editura
ibidem	în același loc
ICCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
Jud.	Judecătoria
lit.	litera
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
NCP	noul Cod penal
NCPC	noul Cod de procedură civilă
NCPP	noul Cod de procedură penală
O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	opera citată
p./pp.	pagina/paginile
par.	paragraful

pct.	punctul
RDP	Revista de drept penal
RRDJ	Revista română de jurisprudență
sent. pen.	sentința penală
Trib.	Tribunalul
urm.	următoarele
vol.	volumul

CAPITOLUL I

Considerații introductive

În urmă cu aproape 70 de ani, profesorul Traian Pop arăta că interesul promptitudinii și autorității justiției cere ca părțile să se prezinte în fața justiției, la termenele fixate de instanțe; neprezentarea acestora nu poate împiedica cursul justiției; cel care, fiind citat, nu se prezintă să poarte consecințele neglijenței sale și să fie judecat în lipsă; pe de altă parte, interesul bunei judecăți și interesul superior al aflării adevărului cere ca judecata să se facă în contradictoriu, cu valorificarea deplină a apărării și a probelor; din armonizarea acestor două interese rezultă justificarea ca părții lipsă să i se confere un remediu simplu de a putea obține retrac-tarea hotărârii anterioare și o nouă judecată cu garanțiile legale¹.

Posibilitatea inculpatului de a fi prezent în persoană la judecarea cauzei sale constituie unul dintre cele mai importante elemente ale dreptului la un proces echitabil, pentru că numai fiind prezent, propunând efectiv probe și combătând susținerile acuzării, acesta poate să exercite o apărare corespunzătoare.

Revine statului obligația de a crea mecanismele necesare pentru ca această posibilitate să fie concretă, efectivă, și nu doar iluzorie. Totodată, statul trebuie să asigure un echilibru între respectarea dreptului la apărare al inculpatului și buna administrare a justiției. Lipsa inculpatului de la proces nu poate fi de natură a împiedica desfășurarea procesului penal, mai ales în condițiile în care posibilitatea de administrare a unui mijloc de probă se diminuează odată cu trecerea timpului. De asemenea, prin posibilitatea redeschiderii procesului penal nu trebuie încurajate abuzurile

¹ T. Pop, *Drept procesual penal*, vol. IV, Tipografia Națională, Cluj, 1948, p. 382.

persoanelor care au comis infracțiuni. Aceștia nu trebuie să aibă posibilitatea de a se prevala de posibilitatea rejudecării cauzei în situația în care s-au sustras. Practic, posibilitatea rejudecării procesului trebuie garantată doar persoanelor care au fost judecate fără să fi avut cunoștință de faptul că sunt acuzați de comiterea unei infracțiuni.

Acesta a fost, de altfel, și obiectivul legiuitorului la momentul adoptării noului Cod de procedură penală, aspect ce rezultă și din expunerea de motive. Acest lucru se impunea mai ales datorită faptului că reglementarea anterioară prezenta uriașe carențe atât sub aspectul domeniului de aplicare, cât și sub aspectul procedurii de soluționare.

Cu toate acestea, la peste doi ani de la intrarea în vigoare a noului Cod de procedură penală, se constată că jurisprudența instanțelor române este departe de a fi unitară în ceea ce privește aplicarea instituției redeschiderii procesului penal. Acest aspect se datorează, este adevărat, și formulărilor neclare utilizate de legiuitor, formulări apte a da naștere la confuzii.

În cuprinsul prezentei lucrări ne propunem să examinăm, în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cum trebuie interpretate dispozițiile Codului de procedură penală referitoare la situațiile în care se poate cere redeschiderea procesului, precum și care este procedura ce trebuie urmată.

CAPITOLUL II

Căile extraordinare de atac. Noțiuni generale

Căile extraordinare de atac sunt mijloacele prin care, ulterior rămânerii definitive a unei hotărâri judecătorești, procurorul, părțile și persoana vătămată pot invoca, în cazurile limitativ prevăzute de lege, existența unor erori de drept sau de fapt cu privire la desfășurarea inițială a procesului, în vederea pronunțării unei hotărâri legale și temeinice.

Principalul criteriu de diferențiere între căile extraordinare de atac și căile ordinare de atac îl reprezintă, așadar, faptul că primele sunt exercitate ulterior rămânerii definitive a hotărârii judecătorești, în timp ce celelalte pot fi introduse doar anterior momentului rămânerii definitive.

În doctrină s-a arătat că instituirea unor astfel de mijloace procesuale aduce atingere autorității de lucru judecat, așadar, stabilității hotărârilor judecătorești definitive, menită a da încredere în activitatea justiției, de a asigura executarea pedepselor de către cei condamnați, prevenind, astfel, săvârșirea de noi infracțiuni¹.

Potrivit unui alt autor, cu toată importanța principiului autorității lucrului judecat, acesta trebuie să cedeze în fața unor necesități majore, cum sunt înlăturarea erorilor de fapt sau de drept și exercitarea dreptului de apărare. Numai în asemenea situații excepționale legea permite ca hotărâri intrate în puterea lucrului judecat să poată fi atacate și desființate².

¹ G. Theodoru, *Tratat de drept procesual penal*, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 872.

² D.V. Mihăescu, V. Rămureanu, *Căile extraordinare de atac în procesul penal*, Ed. Științifică, București, 1970, pp. 8-9.

În Codul de procedură penală din 1936 erau reglementate următoarele căi extraordinare de atac: recursul extraordinar, cu două variante, recursul în interesul legii și recursul ministrului justiției, revizuirea și contestația la executarea hotărârilor de condamnare.

Prin Decretul nr. 132 din 19 iunie 1952, cele două variante ale recursului extraordinar au fost înlocuite cu o singură formă, numită cererea de îndreptare. Ulterior, prin Decretul nr. 90 din 6 aprilie 1956, cererii de îndreptare i s-a dat o nouă denumire, și anume recurs în supraveghere.

În ceea ce privește calea extraordinară a contestației la executarea hotărârilor de condamnare, în reglementarea inițială a codului din 1936 erau înglobate și cazurile tipice de contestație în contra hotărârii. Prin Legea din 25 iunie 1943, cele două căi au fost diferențiate, apărând separat contestația în contra hotărârii și contestația în contra executării.

În Codul de procedură penală din 1968 erau reglementate trei căi extraordinare de atac: revizuirea, contestația în anulare și recursul extraordinar. Prin Legea nr. 145/2003, a fost reintrodus recursul în interesul legii, iar denumirea și domeniul de aplicare ale recursului extraordinar au fost modificate, fiind reglementat astfel recursul în anulare. În anul 2004, prin Legea nr. 576, au fost abrogate dispozițiile referitoare la recursul în anulare.

În noul Cod de procedură penală, pe lângă revizuire și contestație în anulare, au fost reglementate alte două căi extraordinare de atac: recursul în casație și redeschiderea procesului penal în cazul judecării în lipsă (prin mutarea acestei căi de atac din capitolul privitor la asistența judiciară internațională). Recursul în interesul legii a fost reglementat într-un alt capitol, intitulat „Dispoziții privind asigurarea unei practici judiciare unitare”.